

**Філоненко С.В, Шевельов О.П.\***  
*\*Полтавська державна аграрна академія,*

**ПРОДУКТИВНІСТЬ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ЗАЛЕЖНО  
ВІД ГУСТОТИ СТОЯННЯ ТА СТРОКІВ ЗБИРАННЯ  
В УМОВАХ ЗОНИ НЕДОСТАТНЬОГО ЗВОЛОЖЕННЯ  
ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Цукрові буряки були і залишаються провідною технічною культурою європейських країн з помірним кліматом, в тому числі і України [2]. Продуктивність цієї культури залежить від багатьох факторів, одним із яких є густина стояння рослин. До того ж, встановлення оптимального строку збирання культури, і в першу чергу цукрових буряків, має неабиякий вплив на збільшення їх продуктивності [1].

Зважаючи на це, протягом трьох років (2001-2003 рр.) ми вивчали на Веселоподільській дослідно-селекційній станції Інституту цукрових буряків УААН (Полтавська область), стосовно до конкретних умов зони недостатнього зволоження, продуктивність цукрових буряків залежно від густоти стояння та строків збирання врожаю. Об'єктом досліджень слугував гібрид урожайно-цукристого напрямку Український ЧС-70. У відповідності зі схемою дослідження, цукрові буряки вирощувалися з наступною густиною (тис. шт/га): 40, 60, 80, 100, 120 тис. Кожен варіант із різною густиною збирали у три строки: 1) із 5 по 10 вересня; 2) із 25 по 30 вересня; 3) із 15 по 20 жовтня. Агротехніка вирощування культури у досліді - загальноприйнята для даної ґрунтово-кліматичної зони.

За даними наших досліджень, подовження строків збирання коренеплодів, як і передбачалось, призводить до вищої урожайності і, зрозуміло, на фоні більшої цукристості - до вищого збору цукру. Слід зазначити, що наші дослідження підтвердили твердження, що у буряків існує зворотна кореляційна залежність між урожайністю і цукристістю коренеплодів. Так, наприклад, на варіантах, де за роки досліджень мали вищу врожайність, вміст цукру в коренеплодах виявився нижчим, ніж на варіантах, де урожайність була меншою.

Густота стояння рослин для цукрових буряків має вирішальне значення, особливо коли мова йде про інтенсивну технологію вирощування цієї культури. Зменшення цього показника призводить до збільшення площі живлення рослин, що в свою чергу, позитивно впливає на ріст урожайності буряків. Наприклад, при густоті рослин 40 і 60 тис./га за всіх строків збирання урожайність коренеплодів була в межах 458.. 477 ц/га, а їх цукристість -15,3.. 15,9%. За підвищеної густоти стояння (100 і 120 тис./га) рослини буряків, маючи меншу площу живлення, формують дрібніші коренеплоди, але їх цукристість вища, ніж за зменшеної густоти, і складає 15,9...16,8%. Подовження строків збирання, зрозуміло, призводить до збільшення вегетаційного періоду, що позитивно відображається як на цукронакопиченні, так і на головному показнику бурякоцукрового виробництва - зборі цукру з гектара, який за три роки дослідів на відповідних варіантах становив 70,8...75,8 ц/га.

Отже, узагальнюючи результати трирічних досліджень, ми дійшли висновку, що подовження строків збирання коренеплодів у зоні недостатнього зволоження із 5-10 вересня до 15-20 жовтня не впливає істотно на урожайність цукрових буряків. Її збільшення за цей період знаходилось у межах 2...2,2 ц/га. Проте, варто зазначити, що технологічні якості коренеплодів, головним із яких є їх цукристість, за таких строків збирання значно покращувались, що, зрозуміло, відобразилось і на зборі цукру з гектара, який, як і було нами встановлено, виявився найбільшим саме за таких строків збиральних робіт. Щодо густоти стояння рослин, то її збільшення позитивно відобразилось на цукристості коренеплодів. Найвищою вона була за третього строку збирання (із 15 по 20 жовтня) при 80, 100 і 120 тис. рослин буряків на гектарі.

Література:

1. Зубенко В.Ф., Шаповал М.П., Нориця Є.І. Цукрові буряки. - К.: Урожай, 1983.-С. 12-18.

2. Українська інтенсивна технологія виробництва цукрових буряків / За ред. О.М.Ткаченка, М.В. Роїка. - К.: Академпрес, 1998. - С. 18-23.